

Pyrvija den na plazha na Sveti Andrija naivno povjarva, che lesno shte se sprijateli s moreto. To ni naj-malko ne prilichashe na onova kovarno zhivotno ot prednata nosht, na chijto hrebet se ljushkaha v "Blazhena Gospa ot Shkolja"; krotko mu se umilkvashe okolo krakata, blizheshe mu rykata, prikanvashe go da si igrajat v plitchinata. Zamajan ot juzhnoto slynce, blazheno zaspas na pjasyka i si specheli strashno izgarjane. Pareshe mu dori i vjatyryt, kogato go dokosneshe po podpuhnalata kozha, po kojato cyfnaha bolezneni pljuski. Beshe malyk izgoren ohljuv, izhvyrlen ot cherupkata na bednjashkite si drehi.

Otkyde da znae, che moreto se sheguva taka s neshastnicite ot kontinenta, koito idvat, za da mu se preklonjat. Po tozi nachin to im pokazva kolko sa mu chuzhdi; kazva im, che nikoga njama da gi prieme za svoi. V denja, kogato naj-posle pobedjat zhestokija mu nprav, sviknat sys slynceto i solta, trjabva veche da se vryshtat v tyzhnite si gradove, dylboko vyv vyfreshnostta. Prez sledvashtoto ljato igrata prodylzhava ot nachalo.

Kozhata na Hercegovite ramena se praskashe kato stara vestnikarska hartija, kojato prekaleno dylgo e stojala na prozoreca, zybite mu trakaha ot treska, a mokrata kyrpa, kojato slagashe na ramenete si, se izsushavashe za njakolko minuti ot temperaturata, napirashta ot izmychenoto mu tjalo. Trepereshe v poluunes, sam v spalnoto pomeshtenie s dvanajset zhelezni krevata i poglezhdashe prez prozoreca kym moreto, koeto zlobno mu se hileshe v ultramarin. Dobrodushnata gotvachka na Doma go syzhali i mu dade edna kafena chashka zehtin da si namazhe izgorenite mesta.

Kopneeshe za vlazhnata saraevska zelenina, za svezhija vyzduh na rodnija si grad. Struvashe mu se, che tozchas shte se opravi, samo da se otyrve ot tova nazhezhenno mjasto, kydeto te boli dori ot pogled kym nasvjatkanite beli steni, a vodata bocka s milioni nevidimi iglichki. No Saraevo beshe daleche.

Na sledvashtata sutrin vyzpitateľjat mu izmeri temperatura trijset i osem gradusa i go osvobodil ot marsha "Po sledite na S. Andrievskija otrjad". Taka ostana sam v Doma, a kogato temperaturata mu pospadna, trygna da obikalja opustelite spalni. V ljavoto krilo na bivshata kazarma na bregovata artilerija spjaha momichetata. Reshi da izsledva tova tabu - zhenskoto svetilishte, v koeto nikoga ne beshe stypval. Oshte ot koridora Herceg dochu tiho priglusheno ridanie. Otkrehna vratata na pyrvata spalnja i vidja kak malkata mu spytnica Lina Koen sedi na krevata i neuteshimo plache. I neja beshe izmamilo kovarnoto slynce na Sveti Andrija! Sledi ot izgoreno pokrivaha rycete j, koito se podavaha izpod mokrija peshkir. Dokato ja gledashe, mrazeshe ot dynoto na dushata si i moreto, i lyzhlivoto galeshto slynce, i tozi prijut-kazarma, dori i parka, pylen s nepoznati dyrveta s upojvasht aromat, koito ni naj-malko ne prilichaha nito na slivi, nito na orehi, nito na kakvoto i da bilo, poznato mu dotogava. Donese na Lina ostanalija zehtin. Tja sramezhливо svali ot ramenete si kyrpata, a toj se staraeshe kolkoto se mozhe po-malko da ja razdrzni, dokato razmazvashe zhyltata maznina po gyrba j, celijat na petna.

Predi da si iztrie prystite v charshafa, zabeljaza, che gyrdite na Lina Koen bjaha zapochnali da naedrvavat.

Vzеха tajnite si spestjavaniya (tja ot malkija kartonen kufar, toj ot metalnata kutijka) i reshiha skrishom da razgledat Dubrovnik, za kojto sred decata ot Doma shepneshkom se razprostranjavaha razkazi kato za grad ot prikazkite, kydeto na vseki ygyl ima sladoled i vyrtelzhki. Edin prashen avtobus gi

dokara sled polovin chas drusane pred dubrovnishkata porta, na Pile. Nikoj ne obyrna vnimanie na desetgodishното momche s kysi, sydrani na dynoto, pantalonki i na vrystnichkata mu s mryсна zhylyta roklja.

I taka, zakrachiha po Stradun! Svaliha sandalite si i trygnaha bosu, kato se naslazhdavaha na gladjkite kamenni plochi pod hodilata si. Gledaha sys zavist kak shtastlivite dubrovnishki deca se katerjat po fontanite i tichat nakydeto im e volja, bez svirkata na vyzpitatei i pazachi. Sviknali postojanno da se dvizhat pod stroj, dvama po dvama, te se hvanaha zdravo za ryka, s potni dlani, smajani napylnu ot tozi zemen raj.

Lina Koen se vyzhishtavashe na vsichko; Herceg zavizhdashe i zamisljashe otmyshtenie!

Mozhe bi tochno togava za pryv pyt reshi da se proslavi? Edno e sigurno: nikoga sled tozi avgustovski den na 1947 godina ne minavashe prez shtastlivite dubrovnishki porti, bez da si spomni pyrvoto si vlizane v Dubrovnik. I prez vsichki tezi godini do nego kracheshe tymnokosata Lina Koen s mryсна roklja ot parashutna koprina; stiskashe go s malkata si potna dlan, bez samata da uznae njakoga za tova.

Sladkarjat pyrvo im poiska parite, a chak sled kato mu gi dadoha, im podade dve funijki citronov sladolead.

Lina Koen ne zabeljaza nishto chudno v tova; Herceg za cjal zhivot zapomni тази ranna obida!

Kupiha dve kartichki ot Dubrovnik, no njamashe na kogo da pishat. Zhalko, tova bjaha dosta hubavi kartichki i njakoj shteshe da se zaradva, ako gi polucheshe.

Togava s gordostta na siraci ot vojnata ustanoviha, che si prilichat: nito tja, nito toj imashe roditeli!

Dokolkoto bjaha razkazvali na Lina, tehните gi otkarali v lager oshte v samoto nachalo na vojnata. Majka j uspjala da ja butne sred tylpata, kojato njamo nabljudavala zaminavaneto na

saraevskite evrei. Zhivata stena se zatvorila sled malkata Lina Koen, kojato za shtastie imala cherna, a ne rizha kosa i bilo polesno da se zapazi ot pogroma. Dobri hora ja otveli v njakakvo selo, kydeto j dali novo ime. Ne go obichala i nikoga ne sviknala s nego. Po vreme na vojnata se narichala Barica Zhmuk! Smytno si spomnjasho svoja bashta Ravi Koen, kak ja vodi za ryka po platnoto na ulicata, zashtoto im bilo zabraneno da vyrvjat po trotoara kato ostanalite. Spomnja si, che bashta j gledal vsichki predizvikatelno v ochite i che dovcherashnite im sluzhiteli i rabotnici ot parnata melnica "Koen i sin", svezhdali pogled. Na selo pasla kravi, dokato ne zavyrshila vojnata. Togava sybrali v siropitalishta prysnatite deca i chakali da gi potyrsi njakoj ozhivjal rodnina. Za Lina Koen oshte nikoj ne beshe doshyl.

Reshiha da zapazjat kartichkrite si kato spomen za Dubrovnik! Vyrnaha se s avtobusa v Sveti Andrija i se opitaha nezabeljazano da se promyknat v kazarmata, v kojato gymzheshe kato v kosher: decata ot Doma se bjaha vyrnali sled marsha.

Na Lina j se razmina nakazaniето; Herceg beshe izpraven pred stroja, kojto veche chakashe svaljaneto na znameto ot pilona.

- Drugari! - kaza vyzpitateľjat. Nie tuka imame dezertjor! Da, drugari, dezertjor! Drugari, drugarjat Herceg, kogoto zasega njama da narichame drugar, a gospodin; gospodin Herceg, znachi, drugari, izmami svoite vyzpitateľi i svoja kolektiv, drugari! Toj, drugari, se prestori, che e bolen i che ne mozhe da trygne sys svoite drugari na meroprijatie, drugari! Kakvo e napravil li? Gospodin Herceg, Niko, otishyl v Dubrovnik, drugari, za da se zabavljava, da jade sladoled i kakvo li ne oshte! Toj, drugari, sabotira meroprijatiето i az s chista syvest moga da kazha, drugari, che Herceg e ne samo dezertjor, a i sabotjor, s edna дума - simulant!

Ne znaeshe kakvo oznachavat tezi strashni chuzhdi dumi, koito kato kurshumi se zabivaha v ochite, cheloto, v syznaniето mu, dokato stoeshe okleveten i kato chumav pred celija stroj na svobodnoto mjasto na placa.

Vyzpitateľjat se razhozhdashe pred stroja, dovolen ot svoeto prevyzhodstvo:

- Az njama, drugari, da nakazvam Herceg! Ne, drugari! Predlozhete, drugari, vie sami nakazanie...

Chakashe.

Slino predlozhi razstrel, njakoj drug edna sedmica bez hrana, dokato ostanalite predlagaha boj i arest. I samijat vyzpitateľ ne ochakvashe takyv fantastichen izbor ot mychenija, zatova velikodushno, s vdignata ryka, usmiri stroja:

- Ne, drugari! - kaza toj. - Nishto podobno! Shte dadem vyzmozhnost na Herceg da se popravi i sam da vidi svojata greshka! Da go obkryzhim s bojkot, drugari! Neka vidi i sam, drugari, kakvo e edin, drugari, v sravnenie s kolektiva! Dokato ne se pokae i samorazkritikuva, drugari, neka nikoj ne razgovarja s nego! Syglasni li sme, drugari, che za takiva kato Herceg njama, drugari, mjasto v nashite redici?

- Syglasni... - izmyrmori razocharovanijat stroj, za kojto scenata na syda zavyrshi pribyrzano. Kryv, kryv, kryv!

Vse pak, toj peeshe s tjah "Hej, slavjani, oshte zhiv e duhyt na vashite dedi...", dokato znameto bavno se spuskashe ot pilona.

Naistina, sami odstrani, no vse pak peeshe.

Zhivotyt mu beshe opredelen ot goljamata nespodelena ljubov kym moreto i kym Lina Koen. I moreto, i Lina mu pozvoljavaha ponjakoga da gi dokosne, bez nito vednyzh da mu se ostavjat, izcjalo, dokraj, nikoga samo negovi i nikoga toj napylno tehen!

Poslednija pyt, prez ljatoto na 1974 g., mina prez dubrovnishkite porti kato pobeditel. Ne beshe ostanala ni najmalka sleda ot malkija uplashen Herceg, kojto se strjaskashe, kogato gylybite ot "Sveti Vlah" nenadejno prelitaha kraj glavata mu s avgustovski pljasyk i pyrhanе na krile, nito pomen ot onova sirache, koeto se vlacheshe v kraja na kolonata ot deca bez roditeli; vyzhishtavashe se, kucukajki, ot vitrinite na magazinite, ot bljasyka na kamyka, ot jakite zidove i ot razvetite znamena, a moreto se byrcheshe ot vylni bez pjana i ot Gradskoto pristanishte ot vreme na vreme otplavaha platnohodki s shtastlivi deca, zasmeni do ushite, koito si podvikvaha na njakakvo chudno, melodichno narechie, nerazbiraemo za nego - ni sleda ot malkija Herceg, kojto taka predano dyrzheshe za ryka Lina Koen, ostaven na milostta na neljubeznija sladolechija i na zhenite, koito prez cjaloto vreme, dokato vyrvjaha prez pazara, zorko gi sledjaha da ne otradnat sluchajno njakoja praskova ili grozd. Poslednija pyt, prez ljatoto na 1974 g., pristigna zaobikolen ot svita, kojato beshe uspjал mezhdru drugoto da sybere sys svoj trud i um; tova beshe otbran televizionen ekip, naj-dobrijat, kojto mozhe da byde systaven, provenen v bezbroj absurdni emisii i nachinanija, snabden s najskypa tehnika za podvodni snimki. Okryzhen ot negovata zashtita, toj mozheshe da napravi vsichko, koeto pozhelae, bez da dava ne njakogo smetka; mozheshe da naeme korab, tozi ili onzi hotel, da vdigne na krak cjaloto krajbrezhie ili pone onazi chast ot naselenieto, kojato beshe podhodjashta da byde naeta za neopredelено vreme za naj-stranni nuzhdi, koito vse oshte edinstveno televizionata e v systojanie da izmisli. Mozheshe do nasita da prashta kelnerite za nov led za pieneto, da tyrsi chadyri i po-udobni stolove; za nego bivaha donasjani midi, toku-shto izvadeni ot vodata, a edin specialno opredelen chovek ot ekipa se grizheshe samo za tova vseki den da ima prjasna riba... No

Herceg znaeshe: nito moreto, nito Lina Koen se ostaviha da bydat podvedeni ot tezi vynshni belezi na uspeha i silata.

Znaeshe si, znaeshe dobre, che vse oshte ne go priemat i che nikoga njama da go priemat za svoj.